

UNIVERSITAIRE GEDRAGSCODE MET BETREKKING TOT MARKTACTIVITEITEN

I Preambule

De bij de vereniging van samenwerkende Nederlandse universiteiten VSNU aangesloten universiteiten, hierna te noemen: de universiteiten, hebben eerder afgesproken dat zij het initiatief zullen nemen voor een op te stellen gedragscode met betrekking tot marktactiviteiten. De contouren voor deze gedragscode zijn door de universiteiten in 1999 vastgesteld en in afwachting van de inhoud van de te verwachte wetgeving is de gedragscode aangehouden. In 2001 is het wetsvoorstel Wet markt en overheid aan de Tweede Kamer aangeboden en in 2004 heeft de regering besloten dit wetsvoorstel in te trekken en is een ander middel gekozen om het doel van gelijke concurrentieverhoudingen te bereiken. Thans wordt gewerkt aan een voorstel om in de Mededingingswet gedragsregels voor overheden die als onderneming goederen en diensten aanbieden op te nemen.

Het betreft o.a. de volgende gedragsregels:

1. Overheidsorganisaties mogen hun ondernemingsactiviteiten niet financieren met collectieve middelen.
2. Overheidsorganisaties mogen gegevens die zij hebben vanuit hun publieke functie niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
3. Overheidsorganisaties mogen de eigen overheidsbedrijven geen onevenredige voordelen geven.

Bij dit voorstel zijn voor de universiteiten twee kanttekeningen van belang:

De universiteiten zijn van mening dat zij slechts voor een gering deel van hun activiteiten in concurrentie treden met particuliere ondernemingen, het betreft de zogenaamde marktactiviteiten. Dit is een sectorspecifieke definitie, die bewust afwijkt van de gebruikelijke term van economische activiteiten. Toepassing van de term economische activiteiten op de universitaire sector leidt er onder andere toe dat fundamenteel onderzoek met gemengde publieke en private financiering niet meer mogelijk zou zijn. Dit betreft bijvoorbeeld onderzoek dat mede wordt gefinancierd door NWO, de EU en de collectebusfondsen (KWF, Hartstichting enz.)

Bovendien zullen de in de Mededingingswet op te nemen gedragsregels gelden voor overheidsorganisaties. De vraag is of privaatrechtelijke universiteiten daaronder vallen.

Als dat niet het geval is zullen eventuele concurrentievoordelen van de privaatrechtelijke universiteiten ten opzichte van particuliere ondernemingen niet worden weggenomen en zal er bovendien een ongelijkheid ontstaan tussen enerzijds publiekrechtelijke universiteiten en anderzijds privaatrechtelijke universiteiten.

De universiteiten zijn derhalve van mening dat een gedragscode die zowel geldt voor de publiekrechtelijke als de privaatrechtelijke universiteiten betere waarborgen biedt, dat oneigenlijke concurrentievoordelen van de universiteiten ten opzichte van particuliere ondernemingen worden weggenomen en alleen betrekking heeft op die activiteiten waar ongewenste marktverstoring kan optreden.

De door de universiteiten in 1999 vastgestelde contouren voor een gedragscode zijn nog steeds actueel en de universiteiten hebben besloten deze contouren nader uit te werken in een definitieve gedragscode.

De gedragscode bevat regels die de universiteiten ter voorkoming van mogelijke marktverstoring in acht zullen nemen bij het uitoefenen van marktactiviteiten.

II Analyse omvang marktactiviteiten

Traditioneel worden bij de universiteiten drie inkomensbronnen, geldstromen, onderscheiden:

De eerste geldstroom betreft de directe rijksbijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De tweede geldstroom betreft de indirecte rijksbijdrage die wordt toegekend door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek en de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen.

De derde geldstroom betreft enerzijds publieke gelden waarmee fundamenteel onderzoek wordt gefinancierd zoals EU-gelden, collectebusfondsen en subsidies van het Ministerie van Economische Zaken, en anderzijds inkomsten uit activiteiten die niet met publieke gelden worden gefinancierd zoals bijvoorbeeld contractonderwijs- en onderzoek, alsmede het collegegeld.

De inkomsten van de veertien universiteiten in het jaar 2003 bedroegen in totaal 4,8 miljard Euro, als volgt gespecificeerd:

- eerste geldstroom: 3,2 miljard Euro
- tweede geldstroom: 0,3 miljard Euro
- derde geldstroom: 1,3 miljard Euro
 - waarvan collegegelden 0,3 miljard Euro
 - collectebusfondsen 0,1 miljard Euro

De eerste en tweede geldstroom dienen uitsluitend ter financiering van de taken die de universiteiten op grond van de wet dienen te vervullen, het grootste deel van de derde geldstroom dient eveneens ter financiering van deze taken. Slechts een klein deel van de derde geldstroom betreft activiteiten die niet tot de wettelijke taken van de universiteiten zijn te rekenen. Dit betreft de activiteiten die onder deze gedragscode vallen, de zgn. marktactiviteiten.

De inkomsten met betrekking tot deze activiteiten worden geschat op 2% van de totale inkomsten van de universiteiten in hiervoor genoemde drie geldstromen.

III Uitgangspunten

De gedragscode is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. De gedragscode heeft betrekking op marktactiviteiten. Er is sprake van marktactiviteiten als aan twee criteria is voldaan:
 - a. de activiteiten worden verricht op markten waar daadwerkelijk particuliere ondernemingen opereren en waar niet alleen sprake is van concurrentie tussen universiteiten onderling
 - b. de activiteiten worden verricht op markten waar prijzen met een winstoverslag worden gehanteerd

2. Marktverstoring kan ontstaan door:
 - a. kruissubsidiëring van de marktactiviteiten met publieke gelden
 - b. het gebruik van beschermde persoonsgegevens die voor de uitoefening van de publieke taak zijn verkregen en uit dien hoofde niet voor derden toegankelijk zijn
3. De gedragscode beoogt marktverstoring te voorkomen door het stellen van regels die de universiteiten bij het uitoefenen van marktactiviteiten in acht zullen nemen, en door een klachtenprocedure in de gedragscode op te nemen die bijdraagt aan de naleving en controle van de gedragscode.

IV Reikwijdte

De gedragscode is van toepassing op de marktactiviteiten als hiervoor omschreven en uitgeoefend door de universiteiten en de aan de universiteiten gelieerde rechtspersonen waarin universiteiten in overwegende mate de zeggenschap uitoefenen.

V Regels ter voorkoming van marktverstoring

1. De universiteiten verplichten zich voor het verrichten van marktactiviteiten als hiervoor omschreven minimaal een prijs te berekenen ter grootte van de integrale kostprijs.
2. De integrale kostprijs als hiervoor bedoeld zal worden vastgesteld met inachtneming van de waarderingsgrondslagen zoals deze zijn opgenomen in de Richtlijnen voor het jaarverslag voor het hoger onderwijs.
3. De universiteiten dragen er zorg voor dat door middel van een aparte administratie kan worden aangetoond dat voor de marktactiviteiten de integrale kostprijs is berekend.
4. Ten aanzien van de heffing van omzetbelasting en/of vennootschapsbelasting met betrekking tot marktactiviteiten conformeren de universiteiten zich aan de geldende belastingwetgeving te dezer zake.
5. De universiteiten verplichten zich bij het verrichten van marktactiviteiten waarbij gebruik wordt gemaakt van beschermde persoonsgegevens die aan de universiteiten beschikbaar zijn gesteld in verband met de uitoefening van de publieke taak en die uit dien hoofde niet voor derden toegankelijk zijn, voor het gebruik van die gegevens, voorzover deze op de markt een meerwaarde vertegenwoordigen, deze meerwaarde in de prijs door te berekenen.

VI Klachten

Een ondernemer die van mening is dat een universiteit deze gedragscode heeft overtreden kan hierover schriftelijk een klacht indienen bij het College van Bestuur van de betreffende universiteit.

Het College van Bestuur zal binnen vier weken na indiening van de klacht schriftelijk en gemotiveerd op de klacht reageren.